

BNP är ingen udda fågel

I naturen finns många exempel på tillväxt. Ett barn växer, ett träd växer och så här års växer dagens längd. Tillväxten är absolut nödvändig, både för barnet, trädet och för att det ska bli sommar. Men vad som är lika lagbundet är att tillväxten kommer att upphöra. För barnet tar det femton år, för trädet kan det dröja hundra och för dagsljuset är det definitivt över vid sommarsolståndet den 21 juni.

Ingen skulle komma på tanken att i dessa sammanhang ifrågasätta att tillväxten är ett övergående fenomen.

Visst är det då underligt att det finns personer som talar som om det fanns en udda fågel. En fågel som bryter alla kända mönster och som kan fortsätta växa under överskådlig tid.

Jag har hört mer än en politiker som – på fullt allvar – talar om BNP som om det vore möjligt att den skulle kunna fortsätta expandera. Jag har också hört professorer i nationalekonomi som uttrycker BNP-tillväxten i procent och talar som om exponentiell tillväxt vore ett normaltillstånd, något som är både eftersträvansvärt och i längden möjligt.

Jag vill tro gott om både ekonomer och politiker, tro att de inte bara är utbildade utan även bildade. I valet mellan att de verkligen skulle tro på talet om BNP som den udda fågeln, eller att de ägnar sig åt fagert tal för att vinna väljare, förvilliga meningsmotståndare eller uppnå någon egen kortsiktig fördel, väljer jag därför att tro på något av de senare alternativen.

Att tillväxten är dömd att avta och vändas i nedväxt borde för de flesta vara okontroversiellt, men det är fullt begripligt att det är en sanning som många väljer att förneka. Både för sig själva och inför andra.

BNP har under mer än hundra år växt samtidigt som utvecklingen med välfärd, frihet och demokrati har varit positiv, men det är inget bevis för att det med nödvändighet existerar ett orsakssamband, att de gynnsamma skeendena berodde på den ekonomiska tillväxten. Och även om det går att ana en sådan koppling är det definitivt ingen sanning att det är något som också skulle gälla under de kommande hundra åren.

I konsekvensens namn kan man inte heller dra några tvärsäkra slutsatser om vad som sker den dagen ekonomin krymper. Allt pekar på att det finns ett starkt samband mellan å ena sidan en ökad produktion och å andra sidan ett ohållbart utnyttjande av naturresurser, utarmning av ekosystem och hoten mot klimatet. I det perspektivet finns det skäl att välkomna tillväxtens slut.

Detta är förstas en grov förenkling av verkligheten, där hoten mot vårt välfärdssamhälle vid en krympande ekonomi är uppenbara. Stigande arbetslöshet, punkterad bostadsbubbla, sviktande pensionssystem och raserad välfärd är alla troliga följder. Att fred och demokrati inte kan tas för givna i en turbulent värld är andra skrämmande realiteter.

Det finns inga enkla lösningar på detta svåra dilemma, men jag hävdar med en dåres envishet att det inte är möjligt att fatta några kloka långsiktiga beslut med tron att tillväxten kommer att vara en del av framtiden.

Stellan Tengroth